

TIERP2030

Kommunpolitiskt program
för Miljöpartiet i Tierp
2018-2022

Nu

Klimatet kan
inte vänta.

miljöpartiet
de gröna

”Nu – klimatet kan inte vänta” är Miljöpartiet de grönas valparoll 2018. Klimatet är vår stora ödesfråga. Det gäller globalt och även här i Tierp. Det är politiken som ska fatta de avgörande besluten och de val vi gör i dag bestämmer våra barns framtid.

Tierps kommun har goda förutsättningar att vara en attraktiv och modern kommun att leva i. Men då behövs att kommunen har ett offensivt klimat- och miljöarbete, att kommunens höga naturvärden skyddas och utvecklas, att kommunen och orterna utvecklas på hållbart sätt, och att kommunen kan erbjuda bra barnomsorg och likvärdig utbildning i kommunens skolor.

Grunden för detta är alla människors lika värde och att varje människas kunskap, erfarenhet och kreativitet ses som en resurs. Miljöpartiet i Tierp är redo att samarbeta med andra partier som delar visionen om ett samhälle för alla och där vi inte tär på våra gemensamma resurser.

Målet är att våra barn och barnbarn i framtiden ska ha samma möjligheter till ett gott liv som vi har haft, och att landsbygd och stad utvecklas tillsammans på ett långsiktigt hållbart sätt.

Miljöpartiet i Tierp vill genom detta kommunprogram bidra till Tierps kommuns uppfyllande av Agenda 2030. Vi står för ekologisk-, social- och ekonomisk hållbarhet:

- Riksdagens miljökvalitetsmål ska vara ledande för kommunens utveckling
- Alla människors lika värde utgör grunden för all verksamhet
- Kommunens ekonomi och resurser ska säkerställa skola, vård och omsorg, och omställningen till ett hållbart Tierp

På följande sidor finner du vår plan för hur Tierps kommun ska uppnå dessa mål.

Tierp2030 – en alldeles nödvändig väg framåt

”Tierp2030” är Miljöpartiets lokala vision, med konkreta och realistiska förslag på vad vi vill genomföra under nästa mandatperiod och fram till år 2030. Dessa finns även tillgängliga på www.tierp2030.nu. Visionen tar sikte på de 17 utvecklingsmål för världen som FN har antagit och som ingår i Agenda 2030.

Dessa globala mål syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga mänskliga rättigheter för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Agendan visar tydligt att hållbar utveckling är avgörande för vår gemensamma framtid och att nya angreppssätt behövs för att nå målen.

Tierps kommun ska göra sin del av arbetet för att bekämpa de negativa klimatförändringarna, säkerställa god hälsa, värna biologisk mångfald, skapa förutsättningar för hållbart näringsliv, uppnå jämställdhet och arbeta mot orättvisor och ökade klyftor mellan människor.

Mp Tierps lokala mål:

Klimat	sidan 4
Natur och ekosystem	sidan 5
Samhälle och landsbygd	sidan 6
Miljö, energi och vatten	sidan 8
Förskola och skola	sidan 9
Folkhälsa	sidan 11
Mat och konsumtion	sidan 12
Social omsorg	sidan 14
Alla likas värde	sidan 16
Inkluderande samhälle	sidan 18
Arbete och tillväxt	sidan 19
Näringsliv	sidan 20

KLIMATET

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- En framtagen plan för hur Tierp senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären
- Samhällsplaneringen ska bidra till ett transportsnålt samhälle och hållbara transporter
- Infrastruktur för olika fossilfria drivmedelsalternativ
- Kommunens egna transporter ska vara fossilfria och ett arbete för att fasa ut fossila bränslen från kommunbetalda transporter till 2030 ska ha påbörjats
- Kommunens verksamheter ska vara miljöcertifierade
- Kommunens kostnhet ska arbeta med klimatanpassade menyer och matsvinnet ska minska
- Att klimatpåverkan vid tjänsteresor ska mätas och minskas

De pågående och snabbt accelererande klimatförändringarna äventyrar människors framtid på jorden, liksom i Tierp. Vi måste agera Nu för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Initiativ som landet, kommuner och enskilda tar får genklang och blir förebilder. Miljöpartiet vill att Tierps kommun ska bli en sådan förebild.

Klimatförändringarna påverkar inte bara enskilda människors liv, utan även den globala ekonomin och överlevnaden för hela nationer. Trots all kunskap fortsätter utsläppen av växthusgaser att öka.

En stor andel av utsläppen kommer från transporter, den mat vi producerar och äter, och varor vi köper som produceras i andra länder. Det vill säga det vi själva, näringsliv och politiken kan påverka. Tierp ska ha tillgång till klimatstatistik som även inkluderar det som genereras av vår konsumtion.

Miljöpartiet i regeringen har varit drivande för den klimatlag som nu gäller. Den syftar till att vi ska uppnå uppsatta klimatmål, och Tierps kommuns alla verksamheter måste bidra i det arbetet.

Planer och strategier krävs för att Tierps kommun inte ska ha några nettoutsläpp 2045. Det vill säga balans mellan kommunens faktiska utsläpp av växthusgaser och kommunens åtgärder för att minska motsvarande mängd utsläpp. Kommunens resepolicy måste uppdateras så att tåg blir huvudalternativet vid inrikes tjänsteresor och att klimatväxling ska ske i fall att flyg ändå nyttjas.

Vi måste först och främst minska vår negativa påverkan på klimatet, men vi kan även bidra genom ökad produktion av mer lokal, förnybar energi. Kommunen ska utveckla arbetet med

information till privatpersoner och företag för att energieffektivisera hus och att ställa om för fossilfri energi- användning. Genom målinriktad samhällsplanering och med olika styrmedel minskar vi påverkan från resor och transporter.

De klimatsmarta valen ska vara de enklaste och kommuninvånarna ska ha lätt att hitta kunskap och information. Våra barn är framtiden och de ska i förskolan och skolan få kunskap och information om hur vi ställer om till ett klimatsmart och hållbart liv.

NATUR OCH EKOSYSTEM

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Att Tämnarådalen blir ett kommunalt naturreservat
- Grönstrukturerna i tätorterna ska skyddas, som alléer, parker och å-rum
- Kommunens skogsarealer ska brukas med hyggessfria metoder
- Att Naturskolan fortsätter utvecklas

När Naturskyddsföreningen utsåg landets bästa naturvårdskommuner 2018, blev Tierp högst rankat i gruppen "pendlingskommun nära större stad" och tredje bästa kommun totalt i landet.

För att infria Tierps kommuns vision 2030 om kommunen som "en grön och harmonisk oas för

hela livet" krävs det att kommunen fortsätter att arbeta aktivt med naturvård. Genom sitt läge vid kusten, i gränslandet mellan södra och norra Sverige, finns det inom Tierps kommun en rik variation av naturtyper och en ovanligt stor artrikedom.

Tierp har stora möjligheter att profilera sig inom biologisk mångfald, friluftsliv och naturupplevelser. Att värna och utveckla den biologiska mångfalden går hand i hand med att skapa miljöer för utevistelse och rekreation.

Nyttjandet av kommunens mark och naturtillgångar ska präglas av hushållning och naturhänsyn. Kommunen ska verka för att områden med stora naturvärden, skyddsvärda biotoper och lokaler för hotade arter inte ska exploateras.

Kommunens skötsel av skog, parkmark och grönområden ska främja den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster. Samarbetet med Upplandsstiftelsen är viktigt för att vårda våra naturvärden. Kommunen ska även vara en aktiv part i samarbeten med andra myndigheter och organisationer kring natur- och friluftsliv.

Kommunens naturskoleverksamhet sprider idag kunskap om och entusiasm för den biologiska mångfalden genom undervisning och handledning i kommunens alla skolor. Tierps kommun ska

fortsätta arbeta aktivt för att sprida information om natur och naturvård genom webben, i tryckt form och genom offentliga arrangemang.

Natur som är tillgänglig för friluftsliv är en viktig del i det hälsofrämjandet arbetet och ger ökad livskvalitet och bättre folkhälsa. Här spelar de tätortsnära naturområdena en särskilt viktig roll och kommunen ska säkra upp att dessa brukas med på ett sätt som främjar biologisk mångfald och friluftsliv, exempelvis genom att dessa områden förvärvas.

De senaste årens återkommande torrperioder och skyfall aktualiserar att kommunen behöver arbeta med att restaurera ekosystemens vattenhållande förmåga. Till exempel genom att återställa våtmarker och skapa grönstrukturer och hållbara dagvattensystem som kan lagra vatten vid nederbörd.

Kommunens sjöar och vattendrag utgör livsmiljöer för växter och djur, och är boende- och rekreationsmiljöer för människor. Målet är att kommunens sjöar och vattendrag ska uppnå god ekologisk status vilket många inte gör idag. Orsakerna till att sjöar och rinnande vatten inte uppnår god ekologisk status är framförallt övergödning.

Vatten är en förutsättning för liv. Vi måste därför bevara och nyttja, sjöarna, havet och de marina

resurserna på ett hållbart sätt. Många av havens fiskbestånd är överutnyttjade och därför krävs en global ansträngning så att hotade bestånd kan återhämta sig. Här har Tierps kommun ett ansvar vid upphandling av fisk och skaldjur till kostenheten.

Tierps kommuns marina miljöer ger goda förutsättningar för besöksnäringen, med tillgång till rekreation såsom paddling, badvatten och fiskelägen med kulturhistoriska värden.

Om naturturism och biologisk mångfald går hand i hand finns möjligheter att ta hand om vattenmiljöer och samtidigt stärka den gröna besöksnäringen. Samarbeten mellan kommunen och regionen genom Upplandsstiftelsen är etablerade och har en avgörande roll för utvecklingen.

SAMHÄLLE OCH LANDSBYGD

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Barnperspektivet skall finnas i all samhällsplanering
- Våra tätorter binds samman av ett cykelvägnät
- Livscykelanalyser ska göras vid byggnationer
- Byggande i trä ska prioriteras
- Plan för hållbar utveckling med tätortsfördjupningar för kommunens alla orter
- Social hållbarhet som förutsättning i samhällsplaneringen

- Väl fungerande pendlarparkeringar vid viktiga bytespunkter för kollektivtrafiken
- Kommunens Bilpool ska även vara tillgänglig för kommuninvånare
- Att utvecklingsgrupper i kommunen blir delaktiga i samhällsplaneringen
- Arkitekturplan för att värna kulturhistoriska och estetiska värden och för att ha riktlinjer vid exploatering och nybyggnation

En hållbar samhällsutveckling kräver långsiktig planering med fokus på ekologisk och social hållbarhet. Utvecklingen i Tierp bygger på att stad och land är beroende av varandra. Det ska finnas goda möjligheter att leva och verka på landsbygden i Tierps kommun, och såväl hushåll som företag ska fullt ut kunna nyttja digitaliseringens möjligheter.

Nya områden som bebyggs ska ha en mix av såväl enfamiljshus, bostadsrätter, hyresrätter och små och större lägenheter. Hänsyn ska tas till kulturhistoriska värden.

Samhällsservice och transporter måste planeras tidigt så att det blir lätt att leva klimatsmart och få ett enklare liv. Vi ska planera för barnvänliga samhällen där det är tryggt att gå och cykla till skolan, till skolskjutsen eller fritidsaktiviteten. I våra tätorter ska gång- och cykeltrafikanter vara de som prioriteras främst.

Grön infrastruktur i form av gröna stråk i våra tätorter, naturreservat, skyddade naturområden och närnatur som kompletterar parker behöver utvecklas och värnas. Vid utbyggnad ska den biologiska mångfalden alltid beaktas och strukturer som stimulerar den utvecklas.

Att bygga i trä har mindre klimatpåverkan och Miljöpartiet vill därför öka användandet av trä vid både nybyggnationer och renoveringar. Vi vill att fler av det kommunala fastighetsbolagets hus ska vara lågenergihus och att solceller installeras på fastighetstak.

Planering av nya områden ska i första hand ske på redan exploaterad mark och vi vill prioritera bebyggelse vid starka kollektivtrafikstråk. Där kan service utvecklas och människor kan lätt transportera sig med minskat bilberoende som positiv effekt. Vi vill stimulera delnings-ekonomin och behovet av exempelvis egna transportmedel kan minskas genom att bilpooler etableras i kommunen.

Det är viktigt för den framtida livsmedelsförsörjningen att produktiv åkermark värnas, och mark ska skyddas från föroreningar som till exempel tungmetaller och mikroplaster.

En grundbult i all planering är en bra dialog med medborgare och näringsliv. Vi vill att kommunen ska stimulera att utvecklings-

grupper eller motsvarande finns i samtliga tätorter, och att dialog med dessa ska föras i all samhällsplanering.

MILJÖ OCH ENERGI

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Farliga kemikalier och miljögifter inom kommunens verksamhetsområden ska fasas ut
- Utökad källsortering så att vi får en fastighetsnära förpackningsinsamling
- Kretsloppslösningar ska alltid ingå i VA-utredningen vid nybyggnation av bostäder.
- Kommunen ska vara en föregångare i energihushållning och ny energiteknik.
- El som kommunen och de kommunala bolagen upphandlar ska vara märkt med Naturskyddsföreningens Bra miljöval.
- Tierps Fjärrvärme på sikt bygger om den nuvarande anläggningen i Tierp till ett biobränslebaserat kraftvärmeverk, där både värme och elektricitet produceras.
- Tierps kommun ska vara med och utveckla biogasproduktionen i länet.
- Områden för vindkraft ska pekas ut och att energin produceras enligt kriterierna för Bra Miljöval.

Tierps kommun kan aktivt medverka i omställningen till en hållbar utveckling och till mer förnyelsebara energikällor. Kommunen ska bidra genom att påverka marknader och leverantörer via upphandlingskrav.

När kommunen upphandlar varor och tjänster ska det göras med medvetenhet om hur det påverkar miljö och klimat. Transporter står för en stor andel av utsläppen, varför smarta logistiklösningar och alternativa drivmedel måste sökas i en egen verksamhet och i upphandlingar. Som ägare till Tierpsbyggen och fastighetsbolaget ska kommunen styra inriktningen mot mer miljömässigt hållbara lösningar via ägardirektiven.

Människans exponering för kemikalier och miljögifter är stor och har ökat under lång tid. Konsekvenserna är allvarliga, framför allt på lång sikt eftersom det är våra barn som löper störst risk. Miljöpartiet vill att farliga kemikalier och miljögifter inom kommunens verksamhetsområden kartläggs och ersätts med mer miljövänliga alternativ. Förskolor och skolor ska vara prioriterade områden.

Tierp har under denna mandatperiod infört utsortering av det organiska hushållsavfallet så att det tas omhand och blir till biogas. Vi vill utöka källsorteringen så att vi också får en fastighetsnära förpackningsinsamling så att det blir lätt för

den enskilde att göra rätt. Det är viktigt att taxesytemet för hushållsavfall är utformat så att det premierar minskade sopmängder. Kommunen bör kontinuerligt informera om nyttan med ökad källsortering och återvinning.

Den alltmer nödvändiga omställningen till förnyelsebara energikällor innebär goda utvecklingsmöjligheter för landsbygden, som kan bli en stor producent av såväl energigrödor som gårdsproducerad el.

Att verka för hållbar utveckling är ett långsiktigt arbete som involverar alla människor, institutioner, näringar, myndigheter med flera. För att förstå problematiken, komplexiteten, sammanhangen, konsekvenserna och nyttan av hållbar utveckling, behöver vi kunskap och det måste vara lätt att få information och rådgivning.

Förskolan och skolan har en viktig roll att spela för att tidigt skapa medvetenhet kring dessa frågor. Kommunens enhet "Medborgarservice" har central betydelse när det gäller kunskapsspridning, information och rådgivning.

Medborgarservice måste ha bred kompetens inom klimat-, miljö- och energiområdet för att ge snabb information till medborgare. Bygg- och miljöenheten måste tillförsäkras resurser så att det kan uppfylla sitt informationsuppdrag till näringslivet.

Vatten kallas ibland vårt viktigaste livsmedel och både människor och natur är beroende av god vattenstatus i sjöar och vattendrag. Kommunen får sitt dricksvatten från i huvudsak Uppsalaåsen och Ottars källa.

Men tillgången till rent vatten är ingen självklarhet. Det kommunala vattenledningssystemet har generellt låg status och mycket färskvatten går till spillo genom läckage som ännu inte har åtgärdats.

Kommunen behöver se över det kommunala avloppsnetet så att det är rätt dimensionerat när kommunen växer och åtgärda punkter vid pumpstationer där avloppsvatten riskerar att brädda till vattendrag och sjöar. Arbete med att åtgärda enskilda avlopp pågår, men bör intensifieras.

Kretsloppssystem måste tillämpas i högre utsträckning både när det gäller avlopp och hushållsavfall. Vi vill att kretsloppslösningar alltid ingår i VA-utredningen vid nybyggnation av bostäder.

FÖRSKOLA OCH SKOLA

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- En likvärdig förskola och skola av hög kvalitet, oavsett var du bor i kommunen
- Barngrupperna i förskolan måste minskas

- Rektorer och förskolechefer måste avlastas så att de kan fokusera mer på att leda det pedagogiska arbetet
- Mer resurser till elevstödjande funktioner, så att lärarna får fokusera på sitt pedagogiska uppdrag
- Införa löneutvecklingsmodeller för alla förskollärare och lärare
- Förbättra arbetsmiljön och aktivt arbeta för att sänka sjuktalen för att behålla och rekrytera personal
- Utveckla samverkan mellan skola och arbetsliv genom mer studie och yrkesvägledning (SYV) i grundskolan, fler ömsesidiga studiebesök och mer praktik
- Anpassa och utveckla utbudet av gymnasieprogram för att locka fler utifrån att söka
- Utveckla vuxenutbildningen i samverkan med näringsliv, arbetsförmedling, socialtjänst och ungdomsgymnasiet

Förskolan och skolan är ryggraden i ett fungerande lokalsamhälle, och kanske den viktigaste faktorn om Tierp vill vara en attraktiv kommun att leva i och flytta till. En bra fungerande barnomsorg och skola genererar positiva effekter på alla andra områden i samhället. Att investera i barnen är därför en förutsättning för ett långsiktigt hållbart samhälle.

Alla barn i Tierp har rätt till en likvärdig skola. Det handlar om att ha fungerande barn- och

elevgrupper, bra arbetsmiljö för barn/elever och personal, behörig personal och om resurser för tidigt stöd. Det är även viktigt att kunna omsätta forskningsresultat och erfarenheter i vardagen.

Förskolan

Situationen i kommunens förskolor är i dag pressad på grund av stor ökning av antalet barn och av lokalproblem. Storleken på barngrupperna måste minska, andel behörig personal måste öka och vikariesituationen lösas.

Grundskolan

Resultaten i grundskolan måste öka, inte minst bland pojkar, och det finns skillnader i resultat mellan olika rektorsområden som måste hanteras för att vi ska ha en likvärdig skola.

Fler måste lämna grundskolan med behörighet till gymnasiet, och en väg dit är att satsa på elevhälsan för tidiga insatser och att avlasta rektorer och lärare så att de kan fokusera på det pedagogiska uppdraget.

Gymnasiet

Årskullarna i Tierp omfattar bara cirka 200 elever, varav mindre än hälften söker till kommunens gymnasieskola. Det underlaget räcker inte för att fylla de gymnasieprogram som erbjuds. Högbergsskolan måste utvecklas så att den lockar fler av våra egna och fler från andra kommuner. I samverkan med olika branscher kan yrkesprogrammen marknadsföras och attrahera fler.

Vuxenskola

Vuxenutbildningen i Tierp har vuxit kraftigt och har stora möjligheter att utvecklas än mer för att svara mot näringslivets och kommunens stora rekryteringsbehov. I kombination med språkundervisning är vuxenutbildningen och yrkesvux nyckeln för att våra nyanlända ska få bidra till samhället.

FOLKHÄLSA

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Matvanor och fysisk aktivitet ska ha ett tydligt fokus i kommunens hälsofrämjande arbete
- Lyfta det hälsofrämjande perspektivet i samhällsplaneringen och i kommunens alla verksamheter
- Ungas psykiska hälsa ska uppmärksammas mer
- Mer fysiska aktiviteter i förskolan, skolan och i omsorgen
- Införa sociala lotsar för att bryta människors isolering

Sverige är ett välfärdsland men trots detta finns det stora och ökande skillnader i befolkningens hälsa. Till exempel skiljer det fem år i medellivslängd mellan grupper med högst och lägst utbildning.

Olikheterna kan förklaras både med människors skilda livsvillkor och de system som skapats för att

hantera sjukdom och ohälsa. För Miljöpartiet är det viktigt att stärka de faktorer som ger och bibehåller hälsa.

Viktiga förutsättningar för en god hälsa är en trygg och framgångsrik skolgång, minskade socioekonomiska klyftor, välfungerande sociala skyddsnät, ett jämlikt och jämställt samhälle och genomtänkt, hälsofrämjande fysisk planering av våra samhällen och infrastruktur. En god hälsa kan därmed inte ses som en isolerad fråga, utan är beroende av hela det gröna samhällsbygget.

Samhället ska inte avgöra hur den enskilde människan ska leva sitt liv. Däremot kan samhället ge förutsättningar för att människor enklare ska kunna göra de livsval som ger dem bäst chanser till ett så friskt liv som möjligt.

Av de tio främsta riskfaktorerna för ohälsa och för tidig död i Sverige är hälften relaterade till matvanor och fysisk aktivitet, därför måste dessa områden ha ett tydligt fokus i det hälsofrämjande arbetet. Kommunen har här en viktig roll i att främja goda levnadsvanor och vi vill se tillagningskök på förskolor, skolor och våra särskilda boenden.

Miljöpartiet anser att det hälsofrämjande perspektivet måste stärkas i den fysiska planeringen så att grönstruktur, gång, cykel och kollektivtrafik premieras. Då främjas den viktiga vardagsmotionen och vi får både tryggare och barnvänligare

samhällen. Alla har inte råd med dyr utrustning och höga avgifter för fritids-aktiviteter.

För att människors ekonomi inte ska vara ett hinder för en aktiv fritid bör kommunen satsa på aktiviteter och motionsmöjligheter som är avgiftsfria för alla att nyttja. Arbetet med att etablera Fritidsbanker, där man gratis kan låna fritidsutrustning, ska fortsätta och vi vill att sådana ska finnas på fler orter i kommunen.

Andelen 13- och 15-åringar som rapporterar återkommande symtom på stress och psykisk ohälsa – som sömnsvårigheter, nedstämdhet och magont – fördubblades i Sverige under perioden 1985–2014. Det finns indikationer på att ökad stress i skolan är en av faktorerna bakom detta och att skapa en god lärandemiljö och en likvärdig skola måste prioriteras högt.

Elevhälsan har en viktig roll och vi anser att den även bör arbeta mer förebyggande då det gäller psykisk hälsa. Det är viktigt med samverkan mellan skola, socialtjänst och primärvården och vi ser att det finns stora möjligheter att utveckla detta inom den nära vården. Tierpsmodellen, som riktar sig till unga vuxna med psykosociala problem, har visat att samordnade och individuella insatser under längre tid ger bra resultat.

Stora humana och samhälls-ekonomiska vinster kan göras om vi lyckas minska barn och vuxnas

sociala utsatthet och användning av alkohol och droger. Miljöpartiet vill genom riktade

samverkande och förebyggande insatser mellan kommunens individ- och familjeomsorg, skolan, polisen och öppenvården komma tillrätta med problematiken. Socialtjänsten måste ha resurser att finnas nära ungdomar med råd och stöd genom fältarbete.

Det ska finnas bra möjligheter till balans mellan arbete och allt annat som är viktigt i livet.

Arbetstiden behöver vara mer flexibel för människors olika behov och livsfaser. Många människor lider av stress och utbrändhet, och kommunen har som stor arbetsgivare ett ansvar för att arbetsmiljö och arbetstidsmodeller är hållbara för de anställda.

Många upplever en social isolering som är svår att bryta. Isolering skapar stora problem och utanförskap för den enskilde, och i förlängningen även konsekvenser inom vården och omsorgen. Kommunen har ett ansvar att motverka människors isolering och det kan ske genom att skapa fler mötesplatser och stimulera ett rikt föreningsliv.

Ett sätt som kan prövas är sociala lotsar, som kan ge stöd och vägleda människor ut ur isolering. Även anhöriga behöver råd, stöd och avlastning, och därför anser vi att kommunen måste utveckla anhörigcentrum och sitt informationsarbete på detta område.

MAT OCH KONSUMTION

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Kommunen ska ställa höga krav på klimat, miljö, djurskydd och social hållbarhet vid upphandlingar
- Verka för en mer cirkulär ekonomi
- Andelen ekologiska livsmedel ska vara 60 procent 2022
- Kommunen stimulerar lokal ekonomi genom, exempelvis, en avgiftsfri Bondens egen marknad
- Förskolor, skolor och äldreboenden ska ha egna tillagningskök

För att ställa om till en hållbar ekonomi i Sverige och i Tierps kommun behöver vi förändra våra konsumtions- och produktionsmönster. Varor och tjänsters negativa påverkan på klimat, miljö och människors hälsa måste minska. Därför behöver produktionen använda resurser effektivt, ta hänsyn till ekosystemtjänster och minska omgivningens påverkan från farliga kemikalier.

Miljöpartiet vill därför verka för omställning till cirkulär ekonomi, eller kretsloppsekonomi. Det innebär att minska vår materiella konsumtion till förmån för att köpa tjänster, hyra eller leasa produktionsmedel i stället för att äga, återanvända, återvinna material och energi, ta bort miljöfarliga ämnen med mera.

Ett bra exempel är Tierps Kretsloppsservice.

Omställning till en hållbar ekonomi innebär inte bara miljöfördelar utan även sociala och ekonomiska fördelar. Satsningar på hållbara konsumtions- och produktionsmönster ställer krav på innovation och en mer cirkulär ekonomi. Det resulterar i ökad konkurrenskraft, näringslivsutveckling, ökad sysselsättning och förbättrad hälsa.

Att ställa om till hållbar konsumtion är en fråga om kunskap, för både privatpersoner, offentliga verksamheter och näringsliv. Kommunen ska tillhandahålla information om hur hållbar produktion och konsumtion kan och bör se ut. Kommunen kan också skapa möjligheter och underlätta för invånarna att själva producera både livsmedel och energi.

Mat är mer än bara näringen på tallriken. Mat är kultur och en måltid kan ge både gemenskap och njutning. Livsmedelsförädling och mathantverk ger jobb, företagande och utveckling för hela Tierp. Lokal livsmedelsproduktion ger trygghet och robusthet om krisen kommer. Mat är politik där våra val då det gäller odling, djurhållning och konsumtion har stor betydelse. Bra mat och goda kostvanor är också en central grund för god hälsa.

Den mat kommunen serverar inom förskola, skola och äldreomsorg ska vara nyttig, ekologisk och gärna närproducerad. Genom att konsumera ekologiska livs-medel bidrar vi till biologisk mångfald, minskad övergödning, djurvälstånd och resurseffektivitet. Det ekologiska jordbruket använder varken kemiska bekämpningsmedel eller konstgödsel, vilket ger stora miljöfördelar. Tierp har idag drygt 20 procent ekologiska livsmedel. Vi vill att detta ska öka till 60 procent år 2022.

Menyerna ska vara klimatsmarta och vi vill se mer vegetariskt och mindre matsvinn. Att öka andelen vegetariska livsmedel är en mycket enkel och effektiv åtgärd för att minska matens miljöpåverkan. Den höga köttkonsumtion vi har idag kan också ge negativa hälsokonsekvenser, vilket betyder att det även finns folkhälso-argument för en ökad vegetarisk andel.

Vi anser att maten ska lagas nära dom som äter och målet är att alla förskolor, skolor och äldreboenden ska ha egna tillagningskök. Vid upphandling ska vi ställa tuffa krav på miljö, djurskydd och antibiotika-användning. All mat med animaliskt innehåll som serveras inom Tierps kommuns verksamheter ska minst vara i nivå med kraven i svensk djurskyddslag. Upphandlingar ska också utformas så att deltagande från lokala företag underlättas.

Vi vill främja att en "Bondens egen marknad" etableras i Tierp och kommunen bör precis som gjorts i Uppsala underlätta genom att ta bort avgiften för den typen av arrangemang. Vi ser positivt på de initiativ till lokala matnoder som redan tagits i kommunen, och vi vill att det ska finnas kolonilottsområden i samtliga kommunens större orter.

SOCIAL OMSORG

Kommande mandatperiod vill

Miljöpartiet se:

- Stöd på lika villkor och utifrån individens behov. Inga krav på motprestation för särskilda grupper – såsom språkkrav för nyanlända
- Samverkan mellan socialtjänst, utbildning, arbetsförmedling och näringsliv ska utvecklas för samordnat stöd som ska vara kopplat till individuella planer för sysselsättning eller studier
- Familjecentralens och anhörigcentrums verksamheter bör utvecklas för familjer med behov av samordnat stöd
- Vi vill främja idéburna verksamheter inom välfärdssektorn
- Motverka ålderssegregering genom att planera in trygghetsboenden och förskolor i nya bostadsområden
- Skapa naturliga och tillgängliga mötesplatser i tätorterna

- Äldre i kommunens omsorg ska erbjudas ett brett kulturutbud.
- De som önskar ska få arbeta kvar i kommunen även efter de har fyllt 67

Social omsorg är fundamentet i ett fungerande samhälle - samhälle-samhålla-hålla samman. Det handlar om att bry sig, om att sörja för att andra har det bra, om att värna det gemensamma, om att hålla samman. Det handlar om att bygga och upprätthålla ett samhälle för alla.

Sverige är ett rikt land, en välfärdsstat och en förebild för många andra länder. Men samtidigt som välståndet ökar i vårt land, ökar också klyftorna i samhället. Att vara "fattig" handlar inte bara om pengar. Det handlar även om brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och på trygghet.

I Tierp ska alla ha rätt till grundläggande omsorg och stöd utifrån behov, och rätt till ekonomisk trygghet. Att få individuellt anpassat stöd är en förutsättning för att fler ska bidra till en solidarisk och långsiktigt hållbar utveckling i kommunen. Särskilt prioriterat är att värna barns möjligheter att utvecklas oavsett vilka resurser föräldrarna har.

Samhällets skyddsnät måste vara starkt, så att ingen faller igenom. Det kräver direkta åtgärder i form av socialt och ekonomiskt stöd, men framförallt kräver det

förebyggande insatser med inriktning på utbildning och arbete.

Social omsorg handlar om att äldre ska kunna vara aktiva och må bra så länge som möjligt, om att leva och bo som man önskar även på äldre dagar, och om att det finns trygg och väl fungerande hemtjänst och vårdboenden.

Äldreomsorgen ska ha fokus på att öka äldres hälsa, välmående och livskvalitet. Genom hälsofrämjande arbetssätt samlas man kring det som är friskt och jobbar förebyggande. Kommunens verksamheter ska stimulera hälsosamma val kring mat och rörelse. Äldre ska i större utsträckning kunna få omsorg på sitt modersmål. Olika sociala mötesplatser kan bryta äldres isolering och bidra till ett aktivt liv.

Det ska finnas möjlighet att bo kvar hemma trots behov av service och omvårdnad. Bemötande och beviljade insatser ska kännetecknas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Genom ett valfrihetssystem kan den enskilde välja utförare och på så sätt ha kontrollen över service- och omvårdnadsinsatser.

Det är viktigt att det friska hos varje individ tas tillvara och bibehålls så länge som möjligt. Förebyggande friskvård och en stimulerande vardag är viktigt. Djur och natur har en positiv

inverkan på människors livskvalitet och välbefinnande, och vi vill göra det möjligt, för alla som vill att få tillgång till detta genom hela livet. Korttids- och avlastningsboenden måste finnas i tillräcklig utsträckning, liksom tillgång till arbetsterapi.

Kommunen behöver utveckla olika boendeformer som ger äldre som inte längre vill bo kvar hemma ett realistiskt alternativ. Trygghetsboenden bör finnas på de större orterna i kommunen, och det ska finnas tillräckligt många platser i särskilda boenden så att ett beslut om plats i särskilt boende verkställs i nära anslutning till beslutet.

Personaltätheten på omvårdnadsboenden ska vara dimensionerat så att även sociala och psykiska behov kan tillgodoses. Vi är positiva till att den kommunala äldreomsorgen kompletteras med frivilliginsatser som sätter guldkant på tillvaron. Varje omvårdnadsboende ska ha ett eget kök, då mat lagad på plats ger större möjligheter för den viktiga aptiten att infinna sig – genom lukt, syn, hörsel och smak.

De familjer där en medlem drabbas av någon form av demenssjukdom ska bli erbjudna information, hjälp, stöd och avlastning. När så krävs ska den demenssjuke erbjudas plats i demensboende.

Sjukvården är i förändring och vi vill att den nära vården utvecklas i

samverkan mellan regionen och Tierps kommun så att äldre multisjuka och personer med kroniska sjukdomar har en kontinuitet både då det gäller omvårdnad och medicinsk vård. En patient ska inte behöva hamna mellan stolarna för att samverkan mellan olika aktörer inte fungerar.

Vi vill se hälsorum på de särskilda boenden där digitala vårdmöten kan ske och vi vill utveckla mobila team där primärvården åker till patienten istället för tvärtom. Vi anser också att antalet närvårdsplatser i Tierp ska utökas.

Välfärdens verksamheter får inte hanteras som vilken marknad som helst. Vi är inte konsumenter i förhållande till välfärden, vi är medborgare. Vi vill därför främja idéburna verksamheter inom välfärdssektorn.

ALLAS LIKA VÄRDE OCH RÄTT

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Blandade bostadsformer för att motverka segregering
- Resursfördelningsmodeller som gynnar förskolor och skolor med störst behov
- Lika lön för likvärdigt arbete
- Stärka och utveckla arbetsmarknadsenhetens arbete för dem som står utanför eller långt från arbetsmarknaden eller från studier
- Utveckla stödet till socialt företagande

- Krav vid större upphandlingar att platser för någon form av praktik eller arbete ska erbjudas de som står långt från arbetsmarknaden
- Avgiftsnivån för kommunens kultur- och fritidsaktiviteter ska inte vara ett hinder för barn och ungdomars deltagande
- Vi vill införa ett ungdomskort som gäller för UL-trafiken inom Tierps kommun.
- Ett arbete med jämställdhetsintegrering ska genomsyra alla kommunens verksamheter
- Vid upphandlingar ska sociala krav ställas där jämställdheten beaktas
- Kommunens verksamheter ska arbeta aktivt för att förebygga sexuella trakasserier
- Kommunen ska aktivt arbeta mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Samverkan mellan socialtjänsten, skolan, familjecentralen, anhörigcentrum och kvinnojouren måste utvecklas

Ett icke jämlikt och jämställt samhälle är ett otryggt, ohälsosamt och ohållbart samhälle. Ett jämlikt och jämställt samhälle bygger på principen om att alla lika rättigheter oberoende av kön, sexuell läggning, etnicitet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning och härkomst. Frågan om jämlikhet och jämställdhet knyter an till allt i samhället och till merparten av kommunens verksamhetsområden.

Att ha ett arbete att gå till innebär både försörjning och ett viktigt socialt sammanhang att ingå i. Oavsett om det rör sig om en anställning eller eget företagande är tillträde till arbetsmarknaden en av de viktigaste framgångsfaktorerna för inkludering i samhället.

Att ha möjlighet att ta del av eller aktivt delta i förenings- och kulturliv är viktigt för den sociala gemenskapen och för folkhälsan, och det är en jämlikhetsfråga. Det gäller särskilt för barn och unga och för nyanlända i kommunen.

Från det vi föds till det vi dör skapas vi i samverkan med andra människor. De könsroller vi växer upp med riskerar att förminska oss som människor och påverkar våra möjligheter. Människan är mer än bara ett kön, därför måste alla nivåer i samhället arbeta aktivt för att bryta de murar könsrollerna sätter upp.

I ett jämställt Tierp har alla människor oavsett könsidentitet samma rättigheter, villkor, möjligheter och makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Jämställdhet är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling, både lokalt och globalt.

Jämställdhet handlar om mänskliga rättigheter. Allas rätt till ett gott liv och samma möjligheter. Det finns normer för hur vi ska bete oss som har sin

grund i könstillhörighet och som skapar och vidmakthåller orättvisor.

Problemen som beror på bristande jämställdhet tar sig skiftande uttryck såsom i skolresultat, ohälsa, orättvis tillgång till resurser och ytterst mäns våld mot kvinnor. Det behövs ett aktivt och medvetet arbete för jämställdhet i hela kommunen.

Jämställdhet i skolan leder till en lugnare miljö i klassrummen och till högre skolresultat. På fritiden är det viktigt att alla barn, oavsett könstillhörighet, har samma möjlighet till fritidsaktiviteter. Personalen i skola och förskola ska ges möjlighet till utbildning inom genuspedagogik och fler verksamheter ska vara HBTQ-certifierade.

Lika lön oavsett könstillhörighet ska vara en självklarhet. Kommunen behöver jobba aktivt så att omotiverade löneskillnader upptäcks och åtgärdas. Vid rekrytering ska tjänster utannonseras könsneutralt.

Ett av de yttersta uttrycken på bristande jämställdhet är våld i nära relationer. Kommunen ska tillse att personal inom berörda områden har kompetens att identifiera när våld förekommer och rutiner för att hantera detta. Ur ett intersektionellt perspektiv bör särskilt utsatta grupper beaktas, som personer med funktionsnedsättning och

personer som har bakgrund i länder där hedersrelaterad problematik kan förekomma.

INKLUDERANDE SAMHÄLLE

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Vi behöver söka fler former av medborgardialoger kring frågor som är angelägna för medborgarna. Särskilt viktigt för kommunen och för de politiska partierna är att fånga upp ungdomars engagemang
- Kulturverksamheten i kommunen ska värnas och utvecklas
- Biblioteken i kommunen är viktiga mötesplatser som kan utvecklas än mer, bli ”meröppna” och tillgängliga under längre tider för dem med lånekort
- Kulturhuset som ska byggas i Tierp ska ha bred verksamhet och hög tillgänglighet
- Kulturskolans verksamhet ska stärkas, spridas till fler orter och komma fler till del
- Idrotten är viktig för gemenskapen och för folkhälsa – spontanidrott ska uppmuntras och underlättas, pojkars och flickors idrottande ska vara jämlikt
- Kommunen ska verka för samarbeten mellan idrottsföreningar för gemensamma administrativa lösningar

Tierps kommun finns för alla, på samma villkor. Vår kommun är ett tryggt samhälle att leva i, där

brottsligheten har minskat de senaste åren. Ett tryggt och socialt hållbart Tierp förutsätter att alla tillåts att bidra och att alla medborgare ses som en resurs. All form av diskriminering, hot och våld ska därför motarbetas och beivras.

Ett inkluderande samhälle bygger på respekt och generositet, där alla tillåts att delta och utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. För Miljöpartiet handlar begreppet integration därför mer om respekt och tillåtande attityder, än om att konstruera nya mötesplatser.

Att kunna delta och att få uttrycka och föra fram sin mening är grunden för en demokrati. Kommunen måste verka för att utveckla nya kanaler för att ta tillvara medborgarnas idéer och erfarenheter. Likaså är föreningsliv och idrottsaktiviteter viktigt för att upprätthålla och bygga gemenskap och trygghet i samhället.

När människor i olika åldrar flyttar in till kommunen, är det intressant inte varifrån hen kommer utan vart hen ska. Alla blir en tillgång för kommunen i stort – socialt, kulturellt och ekonomiskt. Oavsett om du bor i Örbyhus, eller flyttar in från Hälsingland eller från Somalia.

Ofta används ekonomiska argument i debatten kring mottagande av människor från andra länder. Vi menar att det är ett cyniskt och missvisande

resonemang. Varje människa som väljer Tierps kommun som bostadsort bidrar till kommunens utveckling.

Föreningslivet i kommunen är väldigt stort, men brottas med brist på föreningsadministratörer. Kommunen ska verka för samarbeten för gemensamma administrativa lösningar som underlättar för föreningarna att bedriva sina verksamheter.

I takt med att allt fler tillfällen för gemenskap kommersialiseras, blir kommunens kultur- och fritidsverksamhet viktigare. Betydelsen av biblioteken, kulturskolan, kul-tur i vården, bästa sommarlovet och det kommande kulturhuset i Tierp kan inte underskattas.

ARBETE

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Rätt till heltid, möjlighet till deltid
- Utveckla förutsättningar för socialt företagande

Alla ska ha goda möjligheter att utvecklas, känna sig trygga och bli respekterade på arbetet. Oavsett kön, ålder eller bakgrund. En stor del av livet tillbringas på arbetet, och det påverkar livskvaliteten. Människor behöver ha en hälsosam balans mellan arbete och fritid. Det är viktigt att alla arbetstagare har inflytande över både arbetets innehåll och

arbetstiden. Vi vill att Tierps kommun tar steg mot reformer som ökar människors möjligheter att påverka sin arbetstid och sina arbetsvillkor.

Tierps kommun ska ha höga ambitioner som arbetsgivare. Det är avgörande för att kunna rekrytera och behålla medarbetare, och att ha kvaliteten i verksamheten. Ingen ska diskrimineras när det gäller lön, anställningsformer eller karriärmöjligheter. Arbetsmiljön ska vara trygg och säker och helt fri från sexuella trakasserier.

Arbetstiden är en viktig faktor för många. Samtidigt som kommunen erbjuder anställningar om minst 75 %, måste vi ta hänsyn till att de långa sjukskrivningarna har ökat inom flera verksamhetsområden. Det är ett tydligt tecken på stress och psykisk ohälsa. Vi anser att samtliga kommunanställda ska ha rätt till heltid men att den som vill ska ha möjlighet till deltid.

Även om Sverige och många andra länder har haft en positiv ekonomisk utveckling under många år, så har klyftorna mellan individer och grupper, baserat på faktorer såsom kön, ålder, etnicitet och ekonomisk och social status, ökat. Kommunen har en viktig roll att spela för att motverka detta, främst genom utbildning, olika samordnade stödinsatser och samverkan med näringslivet.

NÄRINGSLIV

Kommande mandatperiod vill Miljöpartiet se:

- Små lokala företag ska ha möjlighet att lämna anbud vid upphandlingar
- Utveckla förutsättningarna för hållbar turism som skapar arbetstillfällen
- Sociala och miljömässiga krav ska ställas vid all upphandling
- Utveckla förutsättningar för socialt företagande
- Kommunens kapital ska placeras så att investeringar bidrar till målen i Agenda 2030
- Tierp ska bli en Fair Trade City-kommun med ökat utbud av rättvisemärkta varor

Goda förutsättningar för privat företagande och entreprenörskap är en av grundpelarna för en tillväxt som hela samhället deltar i. Kommunen kan bidra till detta genom att fortsätta att utveckla samverkan mellan kommun och näringsliv.

Kommunens näringslivsstrategi ska främja små och medelstora, och tjänsteintensiva företag och på så sätt bidra till en mångfald av olika typer av företag. Kommunen ska erbjuda hög service till företagen i Tierp. Vi vill utveckla och stärka socialt företagande, bland annat genom att erbjuda partnerskap med kommunen.

Kommunen har en viktig roll för näringslivsutvecklingen genom att stimulera samverkan och kompetensutveckling.

Kommunen har även en viktig roll för hållbart företagande. När kommunens verksamheter och bolag upphandlar varor och tjänster ska även små lokala företag ha en möjlighet att lämna anbud. Miljöpartiet vill även att Tierp ska bli en Fair Trade City-kommun med ett ökat utbud av rättvisemärkta varor.

Genom upphandling ska krav ställas som leder till minskad miljö- och klimatpåverkan. Även sociala krav om samarbete med kommunens arbetsmarknadsenhet och krav motsvarande kollektivavtal ska ställas. Hållbar utveckling förutsätter hållbara finanser. Kommunens kapital ska därför bara placeras så att investeringar bidrar till målen i Agenda 2030.